

בש"פ 2368/14 - מדינת ישראל נגד זלמן שלמה ניאמציק, מרדכי יאיר חסין, אופיר ניאמציק

בבית המשפט העליון

בש"פ 2368/14

לפני: כבוד השופט צ' זילברטל

המבקשת: מדינת ישראל

נגד

המשיבים: 1. זלמן שלמה ניאמציק
2. מרדכי יאיר חסין
3. אופיר ניאמציק

בקשה להארכת מעצר שיטית ושביעית לפי סעיף 62
לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים),
התשנ"ו-1996

תאריך הישיבה: ג' בניסן התשע"ד (3.4.2014)

בשם המבקשת: עו"ד יוסי קורצברג; עו"ד אלירם גלעם
בשם המשיב 1: עו"ד רצון דרחי
בשם המשיב 2: עו"ד יורם שפטל
בשם המשיב 3: עו"ד תמיר סננס

החלטה

בקשה להארכת מעצרו של המשיבים לפי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים)

עמוד 1

התשנ"ו - 1996 (להלן: חוק המעצרים) בתשעים ימים החל מיום 7.4.2014, או עד למתן פסק דין בתפ"ח 46038-03-12 בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, לפי המוקדם. בעניינם של המשיבים 1-2 זו הבקשה השביעית להארכת מעצר, ובעניינו של המשיב 3 זו הבקשה השישית בעניין זה.

רקע והליכים קודמים

1. ביום 26.3.2012 הוגש נגד המשיבים ואדם נוסף (להלן: זרבי) כתב אישום המייחס להם עבירות של רצח, קשירת קשר לפשע והחזקת נשק. האישום הראשון מייחס למשיבים את רציחתו בירי של אבי דוד ז"ל (להלן: המנוח 1). האישום השני מייחס למשיב 1 את רציחתו בירי של יצחק גפן ז"ל (להלן: המנוח 2). עיקרי עובדות כתב האישום הובאו בהחלטות קודמות של בית משפט זה (ראו, למשל, בש"פ 5588/12 מיום 24.9.2012).

2. עם הגשת כתב האישום הוגשה בקשה למעצרו של המשיבים ושל זרבי עד תום ההליכים. בהחלטתו מיום 20.6.2012 קבע בית משפט קמא (כב' השופט צ' קאפח) כי עלה בידי המבקשת לבסס תשתית ראייתית לכאורית להוכחת המיוחס למשיבים ולזרבי בכתב האישום. בית המשפט עמד על כך שתשתית זו מורכבת בעיקר מראיות נסיבתיות הכוללות את נוכחותם, תנועותיהם והתנהגותם של המשיבים בזירות הרצח, כפי שאלה נצפו במצלמות האבטחה וכן את נתוני התקשורת של טלפונים ניידים, שנטען כי נעשה בהם שימוש לצורך מימוש הקשר לרציחתו של המשיב 1. חיזוק לתשתית זו מצא בית המשפט בשתיקת המשיבים בחקירותיהם. בית משפט קמא קבע, כי בחינת משקלן הכולל של כלל הראיות הנסיבתיות מובילה למסקנה, כי אכן קמה תשתית ראייתית לכאורית להוכחת המיוחס למשיבים בכתב האישום, וכי בהתחשב בתשתית זו, בעילת המעצר הסטטוטורית שקמה במקרה דנא, בחשש מהתחמקות מהליכי משפט ובעברם הפלילי המכביד של המשיבים - יש לקבל את הבקשה ולהורות על מעצרו של המשיבים ושל זרבי עד לתום ההליכים נגדם.

3. עררים שהגישו המשיבים על ההחלטה לעצרו עד תום ההליכים נדחו בהחלטתו של בית משפט זה (בש"פ 5588/12 הנזכר, כב' השופט הנדל). בדונו בראיות לכאורה שהוצגו ביחס לאישום הראשון בכתב האישום ציין השופט הנדל, כי בניגוד לדעת בית משפט קמא, עמדתו היא כי "התשתית הנסיבתית נגד השלושה טומנת בחובה מאפיינים גבוליים" אך לצד זאת קבע, כי בסופו של יום "הראיות נופלות בצד המצביע על עמידת התביעה בנטל הנדרש בשלב זה". עוד ציין השופט הנדל, כי אף אם הראיות הלכאוריות בעניינם של המשיבים אינן בעלות עוצמה גבוהה הרי ש"בחשבון הכולל" המסוכנות העולה ממעשי המשיבים, הנלמדת מן התכנון, התחכום והתעוזה שנלוו לעבירות - גוברת. נוכח האמור לא ראה השופט הנדל לדון בהרחבה בתשתית הראייתית הלכאורית שהוצגה ביחס לאישום השני, אך ציין כי "נראה בשלב זה כי עצמת הראיות באישום השני נופלת במידת מה מעצמת הראיות של האישום הראשון". בגדרה של החלטה זו התקבל עררו של זרבי על ההחלטה לעצרו עד תום ההליכים.

יצוין, כי בעת שהוגשה הבקשה למעצרו של המשיבים עד לתום ההליכים המשיב 3 וכן זרבי ריצו עונשי מאסר ולכן תקופת מעצרו של המשיב 3 לצורך תיק זה החלה להימנות רק מיום 20.6.2012.

4. משפטם של המשיבים לא הסתיים בתוך תשעה חודשים, הוגשו לבית משפט זה מספר בקשות להארכת מעצרו: הבקשה הראשונה להארכת מעצרו של המשיבים התקבלה בהחלטתה של השופטת ברק ארז (בש"פ 8911/12). בהחלטה צוין, כי אמנם ההליכים המקדמיים בעניינים של המשיבים התארכו מעבר לרצויו, אך מאחר שלא ניתן לגלגל זאת לפתחה של המבקשת בלבד ונוכח המסוכנות החמורה הנשקפת מן המשיבים יש להיעתר לבקשה. בהמשך הוארך מעצרו של המשיבים בהחלטת כב' השופט רובינשטיין אך זאת לתקופה קצרה יותר מזו שבקשה המבקשת (בש"פ 1779/13). השופט רובינשטיין ציין בהחלטתו, כי הוא אינו רואה מנוס מהארכת מעצרו של המשיבים נוכח מסוכנותם, אך סבר כי יש להחיש את קצב הדיונים בתיק. מעצרו של המשיבים הוארך פעם נוספת בהחלטת כב' השופט שוהם (בש"פ 3224/13). השופט שוהם נימק את החלטתו, בין היתר, בכך שמשפטם של המשיבים "נכנס לשלביו האחרונים", כי בא כוח המבקשת התחייב לפנות לבית משפט קמא בבקשה לקביעת מועדי דיון נוספים, ככל שיידרשו, ובכך שהמסוכנות הנשקפת מן המשיבים עודנה שרירה וקיימת. בתום תקופת הארכה שנקבעה בהחלטת השופט שוהם, הוארך מעצרו של המשיבים בהסכמת באי-כוחם (בש"פ 5344/13). בתום תקופת הארכה זו, התבקשה פעם נוספת הארכת מעצרו של המשיבים בתשעים ימים. בקשה זו התקבלה חלקית בהחלטתה של השופטת ברק ארז אשר הורתה על המשך מעצרו של המשיבים בשישים ימים בלבד (בש"פ 7296/13). בהחלטתה עמדה השופטת ברק ארז על כך שקצב הדיונים בתיק העיקרי הוחש בעקבות הערותיהם של השופטים רובינשטיין ושוהם בהחלטות קודמות וציינה, כי ההליך העיקרי מתנהל ב"עצימות גבוהה". בהחלטתו מיום 2.2.2014 נעתר השופט שוהם לבקשת המבקשת להאריך את מעצרו של המשיבים בתשעים ימים נוספים בקבעו, כי בהתאם להודעת עדכון שנמסרה לו באשר להתקדמות ההליך העיקרי, נראה כי "משפטם של המשיבים הגיע אל הישורת האחרונה".

מהלך הדיונים בתיק העיקרי

5. כעולה מן הבקשה, בעת מתן ההחלטה בבקשה הקודמת להארכת מעצרו של המשיבים (2.2.2014) כבר הסתיימה שמיעת פרשת התביעה וכן נדחתה טענת "אין להשיב לאשמה" שהעלו המשיבים בסיומה. בשלב זה גם נשמעו עדויות המשיבים, עדותו של זרבי וכן עדותם של תשעה עדי הגנה נוספים. לאחר מועד ההארכה הקודמת נשמעו שני עדי הגנה נוספים, אך עדויותיהם של שני עדי הגנה אחרים לא נשמעו ביום 12.2.2014, כמתוכנן, מאחר שהעדים לא התייצבו לדיון. ביום 19.3.2014 נשמעו עדי הגנה נוספים ובאי כוח המשיבים הודיעו, כי פרשת ההגנה הסתיימה, למעט שמיעת עדותו של עד הגנה הנמצא ברומניה ואשר עדותו עתידה להישמע בדרך של היוועדות חזותית. ישיבה שנקבעה ליום 31.3.2014 לצורך שמיעת עדי הזמה שונתה לישיבת תזכורת לבקשת באי כוח המשיבים, אשר מסרו כי נדרש להם זמן נוסף לבחינת עמדתם ביחס לחומרים הנוגעים לעדי ההזמה. המבקשת מציינת בבקשתה, כי כפי שנמסר לבית משפט זה בעבר, בית משפט קמא הורה, כי סיכומי התביעה יוגשו 45 ימים לאחר תום פרשת ההגנה, וזאת אף אם במועד זה טרם תשמע עדותו של עד הגנה המצוי ברומניה.

הבקשה והדיון בה

6. בבקשה נאמר, כי המעשים המתוארים בכתב האישום מתאפיינים בתחכום ובתעוזה ויש בהם ללמד על המסוכנות הנשקפת מן המשיבים, וכי ההערכה באשר למסוכנותם מתחדדת לנוכח עברם הפלילי, שבגינו הם אף ריצו עונשי מאסר. המבקשת מציינת גם, כי בחלק מתקופת מעצרו בתיק הנוכחי המשיב 3 עוד ריצה עונש מאסר בגין עבירות

קודמות בהן הורשע, ולכן הפגיעה בחירותו פחותה. עוד נטען, כי קיים חשש ממשי לשיבוש הליכי משפט מצדם של המשיבים וכן חשש שימלטו מן הדין נוכח העונש הכבד הצפוי להם אם יורשעו וכן נוכח התחכום והתעוזה שהפגינו בעבר. באשר להתקדמות ההליך העיקרי נטען, כי משפטם של המשיבים נמצא בישורת האחרונה: פרשות ההגנה והתביעה הסתיימו וכל שנותר הוא לשמוע את עדי ההזמה (כאשר דיון שנקבע לשמיעת עדותם נדחה לבקשת באי כוח המשיבים) ואת עד ההגנה הנמצא ברומניה. המבקשת מזכירה גם כי בית משפט קמא הורה על הגשת סיכומי התביעה 45 יום לאחר סיום פרשת ההגנה, וזו הסתיימה כבר ביום 19.3.2014. עוד נאמר, כי אמנם בבקשה הקודמת להארכת מעצר הוערך, כי שמיעת עדי ההגנה תסתיים במועד מוקדם יותר, אך בשל הנסיבות - אי התייצבותם של עדי הגנה וקביעת מועדים קצרים לכל ישיבה - התארכה פרשת ההגנה מעבר לצפוי.

7. בפתח הדיון שנערך בפניי עדכן בא-כוח המבקשת, עו"ד קורצברג, כי המועד לשמיעת עדותם של עדי ההזמה ושל העד הנמצא ברומניה נקבעה ליום 8.5.2014 וכי סיכומי התביעה יוגשו עד ליום 10.5.2014, כך שההליך נמצא כעת בשלב שיש צפי ממשי לסיומו. עו"ד קורצברג ציין גם, כי חלק מן העיכובים בשמיעת המשפט נגרמו בשל בקשות דחייה של המשיבים או מאחר שעדי הגנה מסוימים לא התייצבו במועדים שנקבעו לשמיעת עדותם.

לטענת באי כוח המשיבים, בנסיבות המקרה דנא, אין מקום להיעתר לבקשה. נטען, כי דבריו של השופט הנדל בבש"פ 5588/12, לפיהם לתשתית הראייתית בתיק מאפיינים גבוליים, בצירוף חלוף הזמן מאז מעצרו של המשיבים, מטום את הכף לעבר שחרורם או, למצער, לעבר בחינת אפשרות לשחרורם לחלופה. בהקשר זה טען בא-כוח המשיב 3, עו"ד סננס, כי זרבי, שאף הוא נאשם בתיק זה, שוחרר לחלופת מעצר, והוא מתייצב לדיונים בעניינו בלי שהתעוררו בעיות מיוחדות. לטענת בא-כוח המשיב 2, עו"ד שפטל, תקופת מעצרו של המשיבים עשויה להשתרע על-פני כשלוש שנים ואין מקום להחזיקם במעצר תקופה כה ארוכה בלא שנקבעה אחריותם הפלילית, באופן שאם יזוכו, כפי שהוא מעריך, ייגרם להם נזק בלתי הפיך שלא ניתן לפצות עליו. בא-כוח המשיב 1, עו"ד דרחי, העריך אף הוא, כי עד שיוכרע דינם של המבקשים עשוי לחלוף עוד פרק זמן לא מבוטל. עו"ד דרחי עמד על כך שכבר לא פעם נטען כי משפטם של המשיבים נמצא "בישורת האחרונה" והנה המשפט עודנו נמשך.

דיון והכרעה

8. אקדים ואומר, כי לאחר עיון בבקשה ושמיעת טענות הצדדים באתי לכלל מסקנה, כי דין הבקשה להתקבל. אכן במקרה דנא קיימים שיקולים לכאן ולכאן, אך האיזון הכולל בין תקופת מעצרו הממושך של המשיבים ועוצמת הראיות לכאורה בעניינם לבין השלב בו נמצא ההליך, הצפי לסיומו והמסוכנות הנשקפת מן המשיבים, מטה את הכף לעבר קבלת הבקשה.

כידוע, כאשר משפטו של נאשם לא מסתיים בחלוף תשעה חודשים מיום הגשת כתב האישום נגדו, הכלל הוא שיש לשחררו, והארכת מעצרו של הנאשם היא בבחינת חריג לכלל. בבואו להחליט אם לנהוג על-פי החריג לכלל על בית המשפט לשקול שני שיקולים מרכזיים: הראשון, קצב התנהלות ההליך בעניינו של הנאשם, אשר חירותו נשללת אף שטרם הוכחה אשמתו, והצפי לסיומו של ההליך; השני, מסוכנותו של הנאשם וההכבדה האפשרית על המשך ניהול

ההליך במידה וישוחרר לחלופת מעצר (בש"פ 6214/12 מדינת ישראל נ' דרורי (23.8.2012)).

9. אכן, כפי שניתן ללמוד מהחלטות קודמות בעניינם של המשיבים, משפטם של המשיבים, בראשיתו, לא התנהל בקצב משביע רצון, ובית משפט זה העיר על כך בהחלטותיו בבקשות קודמות להארכת מעצרם. נראה גם, כי מעת שניתנו החלטות אלה חל שינוי מסוים ומשפטם של המשיבים החל להתנהל בקצב הולם ואכן כיום אנו מצויים בשלב בו קיים צפי ממשי לסיום ההליך: נקבעו מועדים לשמיעת עדותם של עדי ההזמה ולעדויות של עד ההגנה האחרון ולהגשת סיכומי התביעה. סבורני, כי גם אם בעבר הערכות לפיהן המשפט נמצא בשלבי סיום נמצאו "אופטימיות" יתר על המידה, בענייננו ניתן לומר כי אכן יש צפי ממשי לסיום ההליך, ולנתון זה חשיבות לצורך החלטה בבקשה דנא. יש להדגיש, כי על אף האמור לעיל, קיימת אפשרות סבירה שההליך לא יסתיים בתקופת המעצר הנוכחית ותידרש הארכה נוספת, גם אם לתקופה קצרה יותר מ-90 ימים, אך נראה כי בידי הצדדים ובית המשפט להביא לכך שמעבר לכך לא ידרשו הארכות נוספות. כך ניתן להקפיד על כך שהשיבה שנקבעה ליום 8.5.2014 תמשך ככל שיידרש כדי שניתן יהיה להשלים במהלכה את שמיעת עדותו של עד ההגנה הנמצא ברומניה וכן את שמיעת עדי ההזמה, וכן ניתן להורות כי סיכומי הצדדים, או חלקים שלהם, יישמעו בעל-פה, דבר שיש בו כדי לייעל, לקצר מועדים ואף לסייע בגיבוש הכרעת הדין (ראו בעניין זה את הוראת נוהל נשיא בית המשפט העליון 13-2 שמיעה רצופה של תיקים פליליים, אשר נכנסה לתקופה ביום 1.1.2014).

באשר לשיקול השני שנזכר לעיל ואשר עניינו, בין היתר, מסוכנותו של הנאשם נראה שאין צורך להוסיף על הדברים שנאמרו בהחלטות קודמות בעניינם של המשיבים: מיוחסת להם עבירה חמורה ביותר הטומנת בחובה מסוכנות רבה, ושבוצעה תוך הפגנת תחכום ותעוזה. ואם לא די בכך, ההערכה באשר למסוכנותם של המשיבים מתחדדת לנוכח עברם הפלילי.

10. כאמור, המבקשים טוענים כי בעניינם יש להביא בחשבון כי ברקע מעצרם הממושך עד מאוד עומדת קביעתו של השופט הנדל בבש"פ 5588/12 הנזכר, לפיה התשתית הראייתית בעניינם היא בעלת מאפיינים גבוליים. אכן, בית משפט זה קבע בעבר כי מתקיימת זיקה בין עוצמת הראיות לבין האפשרות לשחרור לחלופת מעצר - "שחרור לחלופת מעצר וטיב החלופה נגזרים לעתים מעוצמת הראיות" (בש"פ 5564/11 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (8.8.2011)). בענייננו, לצד קביעתו של בית משפט זה באשר ל"גבוליות" התשתית הראייתית בעניינם של המשיבים, ניצבת גם העובדה שהמשיבים נתונים במעצר כבר תקופה ממושכת, ואכן קשה להסכין עם מצב בו אדם עצור זמן ממושך, בלא שדינו הוכרע וכאשר עודנו קיים סיכוי שבסופו של יום יוחלט על זיכוי. עם זאת, שיקולים אלה אינם משקפים את התמונה המלאה, שכן לצדם יש לבחון האם עילת מעצרם של המשיבים היא עוצמתית באופן ששחרורם עולה כדי נטילת סיכון בלתי סביר, שכן אז "לא יהא מנוס ממעצרו של הנאשם" (שם). סבורני, כי זה מצב הדברים בענייננו, שבגדרו אל מול מעצרם הממושך של המשיבים ועוצמת הראיות "הגבולית" עומדות עילת מעצר משמעותית ומסוכנות שלא ניתן להקל בה ראש. ויודגש, בענייננו אין מדובר במצב בו לא נמצאה תשתית ראייתית לכאורית להוכחת המיוחס למשיבים בכתב האישום, אלא נקבע שלתשתית זו מאפיינים גבוליים. בנסיבות אלה, ובפרט כאשר קיים צפי ריאלי לסיום ההליך, סבורני כי יש לקבל את הבקשה ולהאריך את מעצרם של המשיבים.

נוכח האמור, מוארך בזה מעצרם של המשיבים בתשעים ימים החל מיום 7.4.2014, או עד למתן פסק דין

בתפ"ח 46038-03-12 בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, לפי המוקדם.

ניתנה היום, ו' בניסן התשע"ד (6.4.2014).

שׁוֹפֵט
